

ДО 60-РІЧЧЯ ДОКТОРА ЕКОНОМІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРА КРАВЦІВА ВАСИЛЯ СТЕПАНОВИЧА TO THE 60TH ANNIVERSARY OF DOCTOR OF ECONOMICS, PROFESSOR, KRAVTSIV VASYL' STEPANOVYCH

Василь Степанович Кравців – відомий вчений у сфері регіональної економіки, екологічної безпеки та природокористування, директор Державної установи «Інститут регіональних досліджень імені М.І.Долішнього НАН України», доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, академік Академії економічних наук України, дійсний член Європейської Академії природничих наук.

Василь Степанович Кравців народився 11 вересня 1958 року в селі Колоколин Рогатинського району Станіславської (нині Івано-Франківської) області. У 1980 році закінчив з відзнакою географічний факультет Львівського державного університету ім. І.Франка.

З 1981 року розпочав свою працю у Львівському відділенні Інституту економіки АН України (з 1994 – Інститут регіональних досліджень НАН України; з 2014 – ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І.Долішнього НАН України») на посаді інженера новоствореного наукового підрозділу – відділу еколого-економічних проблем розвитку Західного регіону України.

Тематикою досліджень В.Кравціва на початковому етапі його наукової діяльності були питання збереження природного довкілля в

рекреаційних зонах. Уже перші його наукові розробки отримали високу оцінку науковців та практиків. У 1987 році В.Кравців захищає кандидатську дисертацію на тему «Вдосконалення управління охороною навколишнього середовища (на прикладі Карпатського регіону УРСР)» (науковий керівник – Мар'ян Іванович Долішній).

Розвиваючи тематику своїх досліджень у сфері управління природокористуванням й охорони довкілля, В.Кравців став одним з ініціаторів запровадження та творців методичних інструментів еколого-економічного регулювання процесів виробництва в Україні.

Запропоновані В.Кравцівим методичні основи впровадження економічних важелів управління охороною навколишнього природного середовища та розроблений під його керівництвом методичний інструментарій з визначення розмірів платежів за збитки, заподіяні забрудненням атмосферного повітря, водного басейну, ґрунтів, порушенням земель, а також формування природоохоронних фондів були впроваджені у 1989-1990 роках у Львівській, Івано-Франківській та Волинській областях, у Львові та Тернополі. Це були перші в Україні науково обґрунтовані рішення, які на практиці реалізовували принцип «забруднювач платить». Пізніше вони були покладені в основу загальнодержавних нормативних документів щодо запровадження економічних методів управління охороною навколишнього природного середовища в Україні і дотепер діють уже у формі екологічного податку.

З 1987 року В.Кравців очолив відділ еколого-економічних проблем розвитку Західного регіону України, який у 1994 було перейменовано у відділ регіональної екологічної політики, а у 2014 – у відділ регіональної екологічної політики та природокористування. Основними напрямками досліджень наукового підрозділу, очолюваного В.Кравцівим, стали такі: обґрунтування регіональної екологічної політики та розробка ефективних механізмів її здійснення й розробка теоретичних основ формування стратегії освоєння природно-ресурсного потенціалу в контексті сталого розвитку регіону. Під його науковим керівництвом було виконано низку науково-дослідних робіт відомчої, програмно-цільової та госпдоговірної тематики з цієї проблематики.

Серед його вагомих результатів – участь у розробці Закону України «Про охорону навко-

лишнього природного середовища», Порядку визначення плати і стягнення платежів за забруднення навколишнього природного середовища та Положення про республіканський позабюджетний фонд охорони навколишнього природного середовища, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №18 від 13.01.1992; участь у підготовці Концепції державної регіональної політики України; керівництво фундаментальними та прикладними дослідженнями відділу, які вилилися в розроблення теоретичних засад формування регіональної екологічної політики, визначення її змісту, пріоритетних напрямів та механізмів реалізації; вироблення методологічних підходів щодо формування регіональних природоохоронних програм.

Під науковим керівництвом і безпосередньою участю В.Кравціва було розроблено низку регіональних програм у сфері екологічної безпеки, рекреаційного природокористування, комплексного соціально-економічного розвитку, які затверджені регіональними й місцевими органами влади. Серед них проекти державних програм соціально-економічного розвитку Карпатського регіону та Поділля, Програма охорони навколишнього природного середовища Львівської області на 1999-2002 роки, Програма розвитку санаторно-курортної сфери, туризму і відпочинку у Львівській області на 2003-2007 роки, Програма охорони навколишнього природного середовища Львівської області на 2009-2012 роки тощо.

У 2007 році В.Кравців у Раді по вивченню продуктивних сил України НАН України захищає докторську дисертацію на тему «Регіональна екологічна політика в умовах становлення ринкової економіки в Україні (теорія, методи, практика)» (наукові консультанти М.І.Долішній, Б.М.Данилишин) та отримує вчену ступінь доктора економічних наук за спеціальністю «Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища». У 2010 році він отримує наукове звання професор (спеціальність – «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка»).

З осені 2006 року В.Кравців очолює Інститут регіональних досліджень НАН України. Попри завантаженість на посаді директора Інституту В.Кравців продовжує здійснювати наукове керівництво дослідженнями у сфері актуальних проблем регіоналістики, а саме: формування політики сталого розвитку гірських територій, досягнення екологічної безпеки, вдосконалення адміністративно-територіального устрою України тощо.

Зокрема, в 2009 році на замовлення Міністерства регіонального розвитку та будівництва України було розроблено проект Закону України «Про розвиток гірських територій в Україні». Підготовлені наукові рекомендації

щодо забезпечення сталого розвитку гірських територій увійшли до Резолюції та Рекомендацій «Сталий розвиток гірських районів і досвід Карпатських гір» Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи (2010 рік). У 2012 було розроблено проект «Концепції Державної програми сталого розвитку Українських Карпат як складової програми Європейського Союзу «Карпатський простір», а у 2013 – проекти законодавчих та нормативних актів щодо спеціального режиму інвестиційної діяльності в гірських зонах України (законопроект №4102 «Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку у гірських зонах України» був зареєстрований Верховною Радою України 18.02.2016). Комітетом з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи Верховної Ради України були також схвально оцінено наукові розробки з регулювання екологічної безпеки в транскордонних регіонах України.

З 2014 року під керівництвом В.Кравціва проводяться дослідження проблем реформування адміністративно-територіального устрою й розвитку місцевого самоврядування в Україні. Зокрема, підготовлено Концепцію та Основні положення адміністративно-територіальної реформи в Україні, обґрунтовано перспективну систему адміністративно-територіальних одиниць, визначено функції та повноваження органів державної влади і місцевого самоврядування за рівнями адміністративно-територіального устрою. За результатами досліджень підготовлено та скеровано до центральних і регіональних органів державної влади низку методичних та науково-експертних матеріалів з питань реформування адміністративно-територіального устрою, моделювання територіальних громад базового рівня в Україні, які отримали схвальну оцінку Комітету з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування Верховної Ради України, регіональних органів влади.

Новаторські методологічні підходи та результати досліджень В.Кравціва з проблематики екологічної безпеки, раціонального природокористування, регіональної екологічної політики, реформування адміністративно-територіального устрою були розкриті в низці монографій. Серед них колективна монографія «Стратегія екологічної безпеки (регіональний контекст)» / під ред. М.І.Долішнього, В.С.Кравціва. – Львів, 1999; монографія В.Кравціва «Регіональна екологічна політика в Україні (теорія формування, методи реалізації)». – Львів, 2007; колективна монографія «Екологічна безпека та природно-ресурсний потенціал» 8-томної монографії «Карпатський регіон: актуальні проблеми та перспективи

розвитку» за наук. ред. В.Кравціва. – Львів, 2013; колективна монографія: «Адміністративно-територіальний устрій України: методологічні основи та практика реформування». – Львів, 2016. Загалом В.Кравцівим опубліковано близько 200 наукових праць, з них 15 монографій.

За час його перебування на посаді директора, незважаючи на складні умови функціонування наукової сфери, Інститут зберіг свій творчий потенціал та позиції провідної наукової установи у сфері регіональної політики та транскордонного співробітництва. На сьогодні в Інституті склався висококваліфікований колектив вчених та спеціалістів, здатних успішно вирішувати поставлені перед ним наукові завдання. В Інституті створено відомі в державі наукові школи з проблем регіоналістики та транскордонного співробітництва. Кадрова політика здійснювалась з орієнтацією на підвищення професійного рівня наукових кадрів, їх омолодження, поповнення науковцями вищої кваліфікації.

У ході виконання науково-дослідних робіт та практичного впровадження їх результатів важливим напрямом у роботі керівника наукової установи є розвиток співпраці з центральними та регіональними органами влади, науковими установами та вищими навчальними закладами, громадськими організаціями та підприємницькими структурами. В.Кравців входить до складу консультативно-дорадчого органу Кабінету Міністрів України – Міжвідомчої координаційної комісії з питань регіонального розвитку, Міжвідомчої координаційної комісії з питань реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади у Львівській області. Він є головою секції економіки Західного наукового центру НАН України і МОН України, керівником секції регіональних досліджень Академії економічних наук України та заступником голови Координаційної ради науково-навчального комплексу «Економосвіта».

В.Кравців є ініціатором і безпосереднім організатором багатьох науково-практичних конференцій та круглих столів, присвячених актуальним проблемам регіональної політики та соціально-економічного розвитку регіонів, зокрема: низки міжнародних конференцій з проблематики сталого розвитку Карпат; щорічної Міжнародної науково-практичної конференції «Територіальний розвиток та регіо-

нальна політика: сучасний стан та орієнтири подальших реформ»; наукових читань з питань регіоналістики пам'яті академіка НАН України М.І.Долішнього тощо.

Як головний редактор журналу «Регіональна економіка» та збірника наукових праць «Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України» значну увагу у своїй роботі він приділяє забезпеченню видавничої діяльності Інституту. Періодичні наукові видання Інституту включено до міжнародних наукометричних баз. Науково-практичний журнал «Регіональна економіка» в системі Google Scholar входить до числа провідних вітчизняних періодичних наукових видань економічного профілю.

У сучасних умовах євроінтеграції В.Кравців активно працює над розвитком міжнародного наукового співробітництва Інституту та долученням науковців установи до європейського дослідницького простору. Він є дійсним членом Європейської Академії природничих наук (м. Ганновер). За період його перебування на посаді керівника установи укладено низку угод щодо співпраці з науковими установами та університетами Польщі, Румунії, Білорусі, Сербії, Словаччини, в рамках яких здійснюється підготовка спільних проектів та монографій, публікація статей у виданнях установ-партнерів, організація спільних наукових конференцій, стажування науковців тощо. Зокрема, налагоджено плідну співпрацю та виконуються дослідницькі проекти спільно з академічними установами Польщі та Румунії. Успішно розвивається співробітництво з польськими установами в рамках діяльності наукового інформаційно-статистичного транскордонного кластеру «Інфостат Україна-Польща», створеного у 2013 році, в якому В.Кравців є координатором кластеру від України. У 2014 він отримав почесну відзнаку Головного статистичного управління Польщі.

За плідну наукову та активну науково-організаційну діяльність В.Кравців нагороджений почесними грамотами та відзнаками центральних і регіональних органів влади, Президії НАН України. У червні 2018 року Указом Президента України йому присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України».

*Вчений секретар Інституту, к.ф.-м.н., с.н.с.
ДЕМЧЕНКО Володимир Васильович*